

Şimdi bir radyo programı dinleyeceksiniz. Programı üç defa dinleyeceksiniz. Dinlerken not alarak programda dile getirilen görüşleri, tek tek kişilere yöneltilen soruları ve verilen yanıtları ana hatlarıyla kaydediniz.

Dinlemeye geçmeden önce aşağıdaki başlıkları (1. Bölüm/2. Bölüm/3. Bölüm) okuyunuz. Okumak için beş dakika süreniz var.

1. Bölüm

Cümleleri (1-12) dinlediklerinizle tamamlayın

1. Ortalama emekli maaşı 823 Euronun altında olan emekliler _____
2. Birçok emeklinin maaşı _____
3. İstatistiklere bakıldığında _____
4. Emekli maaşıyla geçinemeyen bu kişilerin _____
5. Banu Yazıcı kimlerin bu yardımdan faydalanabileceğini şöyle özetliyor: _____
6. Yardım sadece _____ ve eğer onay gelirse _____
7. Emeklilik maaşının geçinmek için yeterli olamamasının farklı nedenleri olabiliyor: Örneğin

8. Aynı şekilde serbest meslek sahiplerinin _____
9. TGY emeklilik gibi _____ değil.
10. Zira bu yardım _____
11. Dolayısıyla gelirlerine göre _____
12. 1 Temmuz'da yürürlüğe giren yeni bir düzenlemeye göre _____

2. Bölüm

Avukat Şerif Yılmaz'ın dile getirdiği sorun nedir? Hangi tavsiyelerde bulunuyor?

3. Bölüm

Anlatımları karşılaştırın ve üç şıktan birini seçin.

1. Son istatistiklere bakılırsa:

- 45 yaşının üstünde olup yoksulluk rizikosuyla karşı karşıya kalanların sayısında artış görünmüyor.
- 65 yaşının üstünde olan emekliler Temel Güvence Yardımı (TGY) alıyor.
- Birçok emeklinin maaşı ortalama emekli maaşının çok altında.

2. Almanya’da:

- Emekli maaşıyla geçinemeyen kişilerin Grundsicherung (GS) yani TGY almaya hakları var.
- Düşük maaşla çalışan 18 yaşını doldurmuş kişiler de TGY için başvurabilir.
- Aynı şekilde serbest meslek sahiplerinin de TGY almaya hakları var.

3. 1. Temmuz’da yürürlüğe giren yeni bir düzenlemeye göre Temel Güvence Yardımı:

- Emeklilik maaşı gibi sabit bir miktarda.
- Emeklilik maaşını tamamlayıcı bir özelliğe sahip.
- Serbest meslek sahiplerinin emeklilik maaşlarından kesiliyor.

4. Almanya’daki yasal düzenlemeye göre:

- Temel Güvence Kanunu Türkiyeliler için farklı uygulanıyor.
- Geçimini kendi gelir ve servetinden karşılayanlar emeklilik maaşı alamıyor.
- Sadece dilekçe verdiğiniz takdirde ve eğer onay gelirse bir yıl için Temel Güvence Yardımı alabiliyorsunuz.

5. Yeni bir kanuna göre:

- Kesintisiz olarak yurtdışında ikamet edenler beşinci haftadan başlayarak ülkeye geri geldikleri güne kadar Temel Güvence Yardımı (TGY) alamıyorlar.
- 14. Temmuz’dan sonra çifte vatandaşlık alanlar TGY alamıyor.
- Türkiye’de geliri olanlar Almanya’da TGY alamıyor.

4. Bölüm

Aşağıdaki metni okuyunuz. Bazı bölümler eksiktir. Çıkarılan kısımları (1-5) alttaki şıklardan (A - G) seçerek yazıyı tamamlayın. İki şık bu yazıya ait değil.

TÜRKİYE'DE OKULLAŞMA VE ORTALAMA EĞİTİM

2014 itibarıyla dünyada kişi başına düşen gelirin en yüksek olduğu iki ülke sırasıyla Katar ve Kuveyt'tir (hayat pahalılığı dikkate alındıktan sonra). Ama bu iki ülke genelde kalkınmış ülke deyince ilk aklımıza gelenler arasında değildir. Kalkınma, ne olduğu ve nasıl tanımlanması gerektiği üstünde hiçbir zaman tam olarak anlaşılamayan bir husustur. Ama en azından 1990'ların başından beri sadece kişi başına düşen Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH) gibi sırf ekonomik göstergelerden ibaret olmadığı konusunda da ortak bir kanı oluştu. En basitiyle ortalama gelir ülke içinde gelir dağılımı hakkında bilgi vermez; belki de yüksek ortalama gelir saraylarda yaşayan küçük ve çok zengin bir azınlık ile yoksul büyük çoğunluğu gizlemektedir. Veya bu zenginlik korkunç çevre kirliliği pahasına edinilmiş olabilir. Ayrıca bu yüksek gelire yapabilecekleriniz, özgürlükleriniz kısıtlı olabilir. (1)

Bu endekslerin en bilineni Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın 1990'dan beri düzenli yayınladığı İnsani Gelişmişlik Endeksi'dir (İGE). Bu endekste sadece üç boyut vardır: sağlık, eğitim ve gelir. İGE'de üç boyutun da ağırlığı eşittir. Sağlık boyutu sadece doğumda beklenen ortalama yaşam süresiyle ölçülür. Gelir boyutu ise yine kişi başına düşen GSMH ile ölçülür. (2) Bu endeksin tepesinde Batı Avrupa ülkeleri, Avustralya ve Yeni Zelanda; en altında ise Afrika ülkeleri ve Afganistan vardır.

Türkiye, 2014 verileriyle hazırlanmış olan 2015 raporunda Lübnan ve İran'ın hemen altında, Sri Lanka, Meksika ve Venezüella'nın hemen üstünde 72. sırada yer almaktadır. Türkiye uluslararası çok boyutlu gelişmişlik karşılaştırmalarında sırf gelir seviyesini göz önüne alan sıralamalara göre aşağılara düşer. Eğer ülkeleri sırf kişi başına düşen GSMH ile sıralasaydık, Türkiye 60. olacaktı. Türkiye'nin İGE sıralamasındaki düşüşünün nedeni sağlık çıktıları da değildir. Sağlık hizmetlerindeki tüm problemlere rağmen ülkeleri sırf doğumda beklenen ortalama yaşama süresine göre sıralasaydık Türkiye 65. olurdu. Diğer bir deyişle Türkiye'yi uluslararası sıralamalarda gelirine nazaran aşağı çeken boyut eğitim boyutudur. Özellikle de 25 yaş üstü nüfusun ortalama okulda geçirdiği süre boyutunda Türkiye dünya 113.'südüdür. Eğitimciler çoğu zaman Türkiye'yi Batı Avrupalı ülkelerle karşılaştırma eğilimindedirler. Bu karşılaştırmalar hep Türkiye'nin ne kadar kötü durumda olduğunu gösterir. Türkiye'nin eğitim çıktılarını kendinden daha yoksul, daha kırsal ve daha fazla savaş geçirmiş ülkelerle kıyaslamak zihin açıcı olabilir. (3)

Türkiye'nin eğitim konusundaki bir başka zaafı da cinsiyet eşitsizliğidir. Türkiye'de 25 yaş üstü nüfusun okulda geçirdiği sürede erkeklerle kadınlar arasında neredeyse 2 yıl fark vardır. (4)

Türkiye'de örgün (yani uzaktan olmayan) eğitimde net okullaşma oranı (orta ve lise) ne durumda, bir de bu açıdan bakalım. Net okullaşma oranı bir seviyedeki resmi okul yaşında olup, o seviyedeki bir eğitim kurumunda kayıtlı öğrenci oranını gösterir. En göze çarpan gelişme ise 1974 ile 1997 arasında ortaokullaşma oranı yüzde 25'ten yüzde 56'ya yavaş yavaş artarken; 1997 ile 2001 arasında ortaokullaşma oranı 4 yıl içinde önceki 23 yılın performansını eşitleyip bir kere daha yüzde 30 artarak yüzde 86'ya çıkmış. Buna rağmen Türkiye kişi başına düşen milli gelirine göre eğitim alanında halâ geri kalmış bir ülkedir. Türkiye'yi uluslararası karşılaştırmalarda geriye düşüren esas etken 25 yaş üstü kuşakların görece eğitimsizliğidir. Son yılların eğitim politikaları okullaşma konusunda büyük bir sıçramaya neden olmamıştır, ama toplumun süregiden yapısal dönüşümünden

(kentleşme, servis sektörünün öne çıkması, vs.) dolayı artan eğitim talebinin önünde de durmamıştır. Uluslararası verilerin ortaya koyduğu üzere dünyanın her yanında insanların örgün eğitim sisteminde geçirdiği süre artmaktadır. **(5)**

*Hasan Tekgüç - Kadir Has Üniversitesi Ekonomi Bölümü öğretim üyesi.
Kaynak: saha 4, Eylül 2016 (Metinde değişiklik yapılmıştır.)*

- (A)** Türkiye'deki kadınlar ve kız çocukları erkek akranları kadar okula gitselerdi (okul var ki erkekler gidebilmiş), Türkiye İGE sıralamasında 10 sıra yükselir, 62. olurdu. 2014 itibariyle Sri Lanka'da böyle bir cinsiyet eşitsizliği yok, Ürdün ve İran'da ise kadın erkek farkı yaklaşık bir yıldır. İran, Sri Lanka ve Ürdün'de 2014 itibariyle erkek ve kız çocuklar arasındaki beklenen eğitim süresi Batılı ülkeler gibi kız çocuklarının lehinedir.
- (B)** Kadın erkek farkı da gittikçe azalmakta ve pek çok ülkede kadınlar lehine dönmektedir. Türkiye geriden de olsa dünyadaki trendi takip etmektedir. Her ülkenin hikâyesi biraz farklı da olsa küresel ölçekli bu değişimin nedenleri kısa vadeli hükümet politikalarında ve müfredat programlarında değil küresel ölçekte aranmalıdır: yani şehirleşme, teknolojik dönüşüm ve ekonomik yapıdaki dönüşüm.
- (C)** İçinde yaşadığımız toplumlar çok kültürlü toplumlardır. Bu toplumlarda profesyonel çevirmenlik kültür ve iletişim uzmanlığı anlamına gelmektedir, dolayısıyla çevirmen her iki dili, köklerinin uzandığı kültürleriyle beraber anlamak ve anladığını anlatabilmek yeteneğine sahip olmalıdır.
- (D)** Mesela, Türkiye'deki 25 yaş üstü nüfusun ortalama eğitim süresi, Türkiye gibi uzun süre iç savaş yaşayan Sri Lanka kadar olsa Türkiye İGE sıralamasında Rusya ve Uruguay'ın üstünde 50. sırada olacaktı. Eğer Türkiye'nin eğitim istatistikleri yıllar içinde önce Filistinli, sonra Iraklı, şimdi de Suriyeli göçmen ve mültecilere ev sahipliği yapan Ürdün kadar olsa, Türkiye İGE sıralamasında 60. olurdu. Eğer Türkiye'nin eğitim istatistikleri İslam Devrimi, topyekûn savaş, Amerikan ambargosu atlatmış olan ve Türkiye'den çok daha geniş bir yüz ölçümüne sahip İran kadar olsa Türkiye İGE sıralamasında 64. olurdu.
- (E)** Dolayısıyla 1900'lerin başından beri kalkınma iktisadı alanındaki eğilim çok boyutlu gelişmişlik endeksleri hesaplayıp ülkeleri karşılaştırmaktan yanadır. Peki, bu kalkınma endeksinin bileşenleri neler olmalı? Filozoflardan ekonomistlere ve OECD gibi uluslararası kurumlara kadar bu konuda kafa yoran pek çok kişi ve kurumun üstünde ortaklaştığı şöyle bir teorik listeden bahsedilebilir: Eğitim, sağlık, gelir, barınma mekanı, sosyal ve politik hayata katılım, istihdam, çevre koşulları ve güvenlik.
- (F)** Bu durum gençlerimiz üzerinde ciddi baskı oluşturmuş durumda. Son yıllarda kliniklere sınav kaygısı, performans kaygısı, depresyon ve çeşitli kaygı bozuklukları sebebiyle başvuran danışanların sayısı çok arttı.
- (G)** Eğitim boyutunun ise kendi içinde iki göstergesi vardır: bir yanda eğitimini tamamlamış 25 yaş üstü nüfusun ortalama kaç yıl eğitim aldığı, öbür yanda ise okul çağındakilerin, her seviyede o yılki okullaşma oranı hiç değişmese ortalama kaç yıl eğitim alacaklarını ölçen beklenen ortalama eğitim süresi.

BÖLÜM	1	2	3	4	5

5. Bölüm

Aşağıdaki metni okuyunuz. Boşlukları (1-12) uyan bir kelimeyle doldurun. Her boşluğa aşağıda dört kelime öneriliyor, bunlardan bir tanesi ilgili boşluğa uymaktadır. Cevapları aşağıda işaretleyin.

Soğuk Algınlığı, Antibiyotikler, Doğrular ve Yanlışlar.

Bir kulak burun boğaz hastalıkları uzmanı olarak günlük randevularımın yarısını soğuk algınlığından (1) hastaların doldurmasıyla mevsimin değiştiğini ve havaların soğuduğunu anlıyorum.

Salgınlar şeklinde yayılan grip ve nezle benzeri tablolardan iş yerinde, toplu taşımada, okulda, sinemada kısacası her yerde insan içinde olduğumuzdan kaçınmamız ne yazık ki her zaman kolay (2) .

Özellikle henüz bağışıklık sistemi tamamen oturmamış ve kreş veya ana okuluna devam eden çocukların bu (3) daha kolay yakalandığı ve bunları adeta eve getirerek diğer aile bireyelerine bulaştırdığı da bilinen gerçeklerden biri.

Grip ve nezle, virüslerin sebep (4) , eğer ek bir tablo gelişmezse bir kaç günde kendi kendini sınırlayan ve sağlıklı bireylerde vücudun birazcık destekle yenebildiği hastalıklardır.

Bunun yanında çok genç, çok yaşlı, bağışıklık sistemi baskılanmış, kanser gibi kronik hastalıklara sahip olan kişilerde ise daha ağır seyredebilmekte, üzerine ek enfeksiyonlar binebilmekte ve ciddi sonuçlara yol (5) .

Soğuk algınlığı tablolarının nasıl tedavi (6) ve özellikle antibiyotik kullanımı ise hem hastalar hem de hekimler tarafından tam olarak sınırları çizilememiş konulardan biridir. Grip ve nezleyle hekimlere başvuran hastalara her yıl gereksiz yere binlerce kutu antibiyotik yazılmakta ve bu ne yazık ki farklı açılardan ele alınması gereken durumlara sebep olmaktadır.

Antibiyotikler 2. Dünya Savaşı'ndan sonra topluma sunulan ve modern tıbbın seyrini (7) ilaçlardır. Bakterilerin sebep olduğu hastalıkları tedavi etmiş ve öncesinde kurtarılamayacak milyonlarca insanın hayatını kurtarmışlardır.

Bunun yanında bakterilere (8) etkili olan antibiyotikler soğuk algınlığının başlıca kaynağı olan virüslere karşı etki göstermemektedirler. Bazı istisnai durumlar hariç soğuk algınlığında antibiyotik kullanımının yararı olmadığı gibi, bu ilaçların vücuttan atılımı böbrek ve karaciğere yük bindirmekte,

gereksiz yere kullanılan antibiyotikler toplumdaki antibiyotik direncini arttırmakta ve ilaçların maliyeti ülke ekonomisine yük olmaktadır.

Soğuk algınlığında antibiyotik kullanımı bazı özel durumlarla sınırlı olmalıdır.

Bunlar;

Bir haftayı aşkın sürede düzelme (9)

Yenidoğan bebeklerde ve çok yaşlı hastalarda, tablonun ağır seyrettiği durumlarda

Ateşin 38 derecenin üzerine çıkıp uzun süre bu şekilde devam (10) durumunda

Bağışıklık sisteminin baskılandığı ve kronik (11) olan kişilerde

Soğuk algınlığının üzerine, bademcik iltihabı, akciğer enfeksiyonu, sinüzit, kulak iltihabı gibi (12) sebep olduğu tablolar eklenmesi

durumlarında hekim kontrolünde antibiyotik kullanılması gerekmektedir.

(...)

Op. Dr. Ahmet Erdem Kılavuz

Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Uzmanı

erdem.kilavuz@acibadem.com.tr

23.10.2016

(Metin tarafımızdan kısaltılmıştır)

1.

- hastalanan
- bayılan
- yorulan
- muzdarip

2.

- olmaktadır
- bulunuyor
- sanılır
- olmuyor

3.

- hastalıklara
- belaya
- derde
- ateşe

4.

- açtığı
- olduğu
- verdiği
- olmadığı

5.

- açmamaktadır
- götürebilir
- verebilir
- açabilmektedir

6.

- edilmesi
- gördüğü
- edileceği
- yapıldığı

7.

- bozan
- kolaylaştıran
- değiştiren
- açan

8.

- rağmen
- çok
- aşırı
- karşı

9.

- olmadığında
- olduğunda
- varsa
- haricinde

10.

- etmediği
- ederek
- için
- etmesi

11.

- öksürüğü
- hastalığı
- migreni
- kalbi

12.

- gribin
- soğukların
- bakterilerin
- yoksulluğun

6. Bölüm

Aşağıda genç sinemacılar arasındaki bir söyleşiden alınan kısa bir metin var. Bu metni boşlukları doldurarak yeniden yapılandırın. Her boşluğa uygun tek bir cevap vardır; bu bir kelime, bir ek ya da ekler bileşeni olabilir. Her nokta bir harfe karşılıktır. Cevapları doğrudan boşluklara yazın.

Pelin Esmer: Üretenler ol.... hiçbir zaman kategorize edilmek... hoşlanmasak da, bu... doğal bir şey olduğu.. düşünüyorum.

Bu sene 60 tane Türk filmi vizyona ve bunun 28'i yönetmenlerinin ilk filmiydi. Bu bence üzerin.. düşünülmesi ve tartışılması, sevindirici bir şey. Türk sinemasında üretimin artmasından beslendiğimi ve kendi filmlerim için enerji aldığımı söyleyebilirim. Bir şekilde yalnız olmadığınızı, film üretmenin artık o kadar imkânsız olma..... bir kere daha görüyorsunuz. Ya da bu sürecin öyle bir atışlık bir şey değil de sürekli olacağına inancınız Üretimin artmasına etki.. ve Türk sinemasının yurtdışında izlenirliği.. arttıran birkaç önemli faktör oldu.... düşünüyorum. Birincisi, video teknolojisinin gelişmesinin ve Türkiye’de video teknolojisi kullanılarak çekimlerin yapılması... sinemada demokratikleştirme sağla..... düşünüyorum. Film çekmek sadece sizin değil, bütün ekibin emeğini ve birçok insanın parasını kapsayan bir şey. Anlatmak istedi..... kolaylıkla dijital kamera ya .. HD ile yapabileceğinizi görmek çok büyük bir özgürlük.

(Mahmut Alam Film Merkezi _Yeni Türkiye Sineması panelinden)